

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 118 0 П 000427 09 Рев
Бања Лука, 09.03.2011. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Биљане Томић, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Дарка Осмића, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Г. П., Г. П.1, З. М. и М. П., које заступа С. Б., адвокат из Д., против тужене РС, Министарство ... РС, Б. Л., коју заступа Правобранилаштво РС сједиште замјеника у Д.1, ради накнаде штете, в.с. 390.063,50 КМ, одлучујући о ревизији тужене против пресуде Окружног суда у Добоју број 013-0-Гж-08-000 183 од 12.05.2009. године, на сједници одржаној 09.03.2011. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија тужене се уважава, другостепена пресуда Окружног суда у Добоју број 013-0-Гж-08-000 183 од 12.05.2009. године преиначавача тако, што се њена жалба усваја и пресуда Основног суда у Добоју број П-630/05 од 25.01.2008. године преиначавача тако, да се тужбени захтјев тужитеља за накнаду материјалне штете у износу од 167.170,08 КМ са законском затезном каматом од 25.01.2008. године до исплате, као и захтјев за накнаду трошкова парничног поступка у износу од 23.035,22 КМ, одбија.

Тужитељи се обавезују да туженој солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износу од 2.100,00 КМ у року од 30 дана под пријетњом принудног извршења.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Добоју број П-630/05 од 25.01.2008. године тужена је обавезана да тужитељима исплати на име накнаде штете по основу незаконитог и неправилног рада Среског суда у Теслићу, износ од 167.170,08 КМ са законском затезном каматом од 25.01.2008. године до исплате и да им накнади трошкове парничног поступка у износу од 23.035,22 КМ, док су тужитељи одбијени са дијелом тужбеног захтјева за накнаду штете и трошкова парничног поступка, преко досуђеног износа.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Добоју број 013-0-Гж-08-000 183 од 12.05.2009. године жалба тужене је одбијена и првостепена пресуда у досуђујућем дијелу потврђена.

Тужена ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда, уважавањем ревизионих навода, преиначи.

Тужитељи у одговору на ревизију тужене предлажу да се иста одбије као неоснована.

Ревизија је основана.

Тужитељи у тужби захтјевом траже да им тужена накнади штету на име вриједности земљишта уписаног у зк. ул. 88 к.о. В., и изгубљених приноса, у укупном износу од 366.518,00 КМ и на име вриједности грађевинских објеката у износу од 37.379,50 КМ, које некретнине су биле предмет уговора названог „уговором о доживотном издржавању“ закљученог између пок. М. П.1 (супруг тужитељице Г. П.1 а отац осталих тужитеља), као даваоца издржавања и пок. З. П., као примаоца издржавања, за који је одлуком суда утврђено да није правно ваљан јер није овјерен у присуству судије Среског суда у Теслићу, који недостатак тужитељи приписују „незаконитом и неправилном“ поступању судије и службеног лица тога суда, у вршењу службе.

Након проведеног поступка првостепени суд је утврдио да је дана 23.11.1964. године (након смрти супруга примаоца издржавања пок. Ј. Г. који је преминуо 06.09.1964. године) закључен уговор назван уговором о доживотном издржавању између предника тужитеља, пок. М. П.1, као даваоца издржавања и његове тетке, пок. З. Г., као примаоца издржавања, којим се предник тужитеља обавезао бринути се о примаоцу издржавања, у болести је његовати и до часа смрти хранити, по смрти сахранити према мјесним обичајима а овим уговором прималац издржавања „дозвољава“ даваоцу издржавања да некретнине из зк. ул. број 88 к.о. В., уписане на име њеног супруга пок. Ј. Г. (сматрајући се јединим његовим наследник јер у браку нису имали дјеце), након њене смрти пренесе у земљишним књигама, на своје име; да је овај уговор саставио Р. З. адвокат из Д.1, исти је потписан од стране уговарача а њихови потписи су овјерени код Среског суда у Теслићу дана 27.11.1964. године под бројем Ов-435/64; да су ствари које су предмет спорног уговора (непокретности и покретне ствари) ушле у оставинску масу оставитеља пок. Ј. Г. (супруг примаоца издржавања) која је рјешењем Општинског суда у Теслићу број О-41/67 од 07.04.1971. године расподијељена на његове насљеднике (1/2 дијела оставинске масе а преостали дио је расподијељен на насљеднике примаоца издржавања, пок. З. Г., чији је један од насљедника мајка даваоца издржавања Г. П.1 која је наслиједила 1/14 дијела предметних некретнина); да је пресудом Окружног суда у Добоју број П-1024/68 и пресудом Врховног суда БиХ број Гж-797/70 од 06.04.1971. године утврђено да предметни уговор о доживотном издржавању није правно ваљан јер није овјерен у присуству судије Среског суда у Теслићу, односно што његовом потписивању није био присутан судија тога суда; да су насљедници оставитеља пок. Ј. Г. покренули поступак код суда против предника тужитеља, ради предаје у посјед предметних некретнина и да је одлуком суда која је донесена у току 1983. године предник тужитеља обавезан (како је у исказу приликом саслушања у својству парничне странке и сам навео) да им преда у посјед предметне некретнине, што он није учинио до 17.10.1985. године када је саслушан као парнична странка а преминуо је 31.12.1991. године; да вриједност земљишта које је предмет уговора о доживотном издржавању идентификованог у току 1983. године од стране вјештака геометра З. И. и вриједност воћних стабала која су се налазила на том земљишту, према налазу вјештака пољопривредне струке мр. Д. М. износи укупно 366.518,00 КМ а према налазу вјештака грађевинске

струке М. В., вриједност грађевинских објеката износи укупно 37.379,50 КМ и да је предник тужитеља поднио тужбу првостепеном суду у овој правној ствари дана 08.10.1971. године.

На основу оваквог стања чињеница првостепени суд је закључио да је предник тужитеља а сада тужитељи трпе штету, која се састоји у противвриједности некретнина обухваћених наведеним уговором, које након смрти примаоца издржавања због правне неваљаности уговора нису прешле у својину предника тужитеља. Из ових разлога, прихватајући налазе поменутих вјештака и примјеном одредби члана 122. став 1. тада важећег Закона о јавним службеницима („Службени лист ФНРЈ“, број 53/57, даље: СЈС), члана 67. став 2. тада важећег закона о судовима („Службени лист ФНРЈ“, број 30/54, даље: ЗОС) и правних правила из Параграфа 1295 и 1323 Општег грађанског законика, те одреде члана 185. и 189. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“, број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО) првостепени суд је досудио тужитељима накнаду штете у износу назначеном у изреци првостепене пресуде.

Другостепени суд је прихватајући чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда жалбу тужене одбио и првостепену пресуду потврдио.

Одлука другостепеног суда је резултат погрешне примјене материјалног права.

Одредбом члана 122. став 4. Закона о наслеђивању („Службени лист ФНРЈ“, број 20/55) који се примјењивао у вријеме закључивања предметног уговора прописано је да уговор о доживотном издржавању мора бити састављен у писменом облику и овјерен од судије.

Одговорност штетника за штету по основу незаконитог и неправилног рада службеног лица предвиђена је одредбом члана 122. став 1. ЗЈС по којем, за штету коју службеници у вези са вршењем службе учине својим незаконитим радом грађанима или правним лицима, одговара политичко територијална јединица, установа са својством правног лица односно организација чија се служба врши. По ставу 3. овог члана, нема одговорности за штету коју је оштећени могао избјећи да је уложио правно средство, али је то пропустио учинити.

Чланом 67. став 2. ЗОС који је тада био на снази прописана је одговорност за штету коју трећим лицима проузрокоју незаконитим и неправилним радом судије или судије поротници. Према овој одредби, држава одговара за штету коју судије или судије поротници својим незаконитим радом учине грађанима или правним лицима.

Законом о парничном поступку прописано је да парнични суд, ако посебним законом није другачије прописано, може сам рјешавати свако претходно питање, ако о њему још није донио одлуку надлежни суд или други надлежни орган (члан 12. став 1. Закона о парничном поступку - „Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 49/09, даље: ЗПП). Из ове одредбе “а

contrario” изводи се правило да је парнични суд, у случају да је надлежни суд или други надлежни орган већ донио правоснажну одлуку о том питању као главном, везан овом правоснажном одлуком па сам не може рјешавати о претходном питању, већ одлуку надлежног органа може узети као подлогу за доношење своје одлуке за одлуку других органа у оквиру њихове надлежности и у границама правоснажности те одлуке.

Из чињеничног стања утврђеног од стране првостепеног суда, које је прихватио и другостепени суд произлази, да је правоснажном пресудом Окружног суда у Добоју број П-1024/68 која је потврђена пресудом Врховног суда БиХ број Гж-797/70 од 06.04.1971. године утврђено, да није правно ваљан уговор о доживотном издржавању закључен 23.01.1964. године између предника тужитеља пок. М. П.1 (као даваоца издржавања) и пок. З. Г. (као примаоца издржавања) којим је прималац издржавања дозволила даваоцу издржавања да на име примљеног издржавања, некретнине из зк. ул. бр. 88. к.о. В. и покретне ствари обухваћене тим уговором након њене смрти у земљишним књигама пренесе на своје име.

У разрјешењу спора у погледу одговорности тужене за предметну штету, нижестепени судови су наведене пресуде о неваљаности уговора о доживотном издржавању, безрезервно узели као подлогу за своју одлуку о одговорности тужене за накнаду предметне штете.

Међутим, за одговорност штетника за штету потребно је, не само да је оштећено лице претрпјело штету, већ и да се остваре и друге опште претпоставке одговорности за штету и то: да постоји субјект одговоран за штету, штетна радња, противправност штетне радње и узрочна веза између штетне радње и штете а код одређене врсте одштетне одговорности потребно је да се остваре још и посебне претпоставке, међу које спадају кривица, те опасност ствари односно дјелатности које би биле узрок штете.

По одредби члана 67. став 3ОС и члана 122. став 1. ЗЈС, сада по одредби члана 17. став 1. Устава Републике Српске је прописано да свако има право на накнаду штете коју му незаконитим или неправилним радом нанесе службено лице или други орган односно организација која врши јавна овлаштења, да би оштећени могао основано тражити накнаду штете потребно је да се радило о обављању службе или друге дужности државног органа односно организације која врши јавна овлаштења (овдје Срески суд у Теслићу) и да је штета посљедица незаконитог или неправилног рада лица или органа који обавља ту службу или дјелатност. Из ових одредби произлази да би тужена, у случају испуњења претпоставки за њену одговорност по овом основу, примарно одговарала за штету коју службено лице у вези са вршењем службе причини грађанину у вршењу јавних овлаштења, по принципу претпостављене кривице, што не искључује примјену прописа о одговорности за штету која потиче од опасне ствари или опасне дјелатности, с тим да је на одговорном лицу да докаже да је штета настала без кривице њених радника или органа (правно правило Параграфа 1313а, сада одредба члана 154. ст. 1., члана 173. и 174. а у вези са чланом 177. ЗОО). Поред ње, за овај облик штете у случају испуњења наведених општих и посебних претпоставки одговорности за штету, одговара и службено лице ако је штету узроковало трећем лицу намјерно или из грубе непажње. На

овај начин се остварује принцип одговорности и омогућава заштита оправданих интереса грађана и постиже ефикасно дејство те одговорности на рад политичко територијалне организације и дисциплина њених органа.

Према томе, о одговорности тужене у овом случају, могло би бити ријечи да су истините тврдње тужитеља да им је штета причињена незаконитим или неправилним радом суда (судије или службеника суда) и да су то учинили намјерно или из грубе непажње.

Незаконитим радом службеног лица (као основу за накнаду, на такав начин евентуално настале штете) подразумијева се поступање противно закону или другом пропису или пропуштање да се оно примијени. Таква одговорност не постоји ако су орган или службено лице погрешно примијенили материјално право, искључиво као резултат погрешног правног схватања. Неправилан рад је чињење – нечињење, противно уобичајеном или прописаном начину обављања дјелатности. Незаконит и неправилан рад судија или службеног лица, не може произлазити из погрешне примјене материјалног права, кад је оно резултат погрешног правног схватања.

На састављање и овјеравање насљедно правних уговора, међу које спада и уговор о доживотном издржавању, примјењују се правила о састављању и овјеравању исправа. Састављање и овјеравање садржине исправа спада у ванпарничне правне ствари поводом које се правни односи морају уредити у законом прописаном – ванпарничном поступку, пред надлежним судом. У вријеме састављања спорног уговора стварно и мјесно надлежан суд за његово састављање и овјеравање је био Срески суд у Теслићу. Ванпарнични поступак се покреће приједлогом предлагача и води се у складу са начелима ванпарничног поступка, прописаним законом.

Из резултата проведених доказа, не произлази да се предник тужитеља обратио Среском суду у Теслићу са приједлогом за састављање овјеравање садржине исправе – уговора о доживотном издржавању, јер у списима у овом предмету не постоји ванпарнични предмет који се заводи под посебно означеним пословним бројем, нити о постојању таквог предмета постоје други докази. Стога, када нижестепени судови наводе да се предник тужитеља обратио суду са захтјевом за овјеру уговора о доживотном издржавању, онда се из изведених доказа може закључити, да се радило о обраћању тадашњем предсједнику Среског суда у Теслићу, Ф. Х. за савјет о начину уређивања односа између њега и пок. З. Г., како то произлази из исказа Ф. Х., саслушаног као свједока. Даље слиједи закључак, да су тачне тврдње овог свједока да је он преднику тужитеља савјетовао да пок. З. Г. (као прималац издржавања) прво проведе оставински поступак иза смрти свог супруга пок. Ј. Г. који је у зк. ул. бр. 88. к.о. В. (у којем су уписане некретнине обухваћене спорним уговором о доживотном издржавању) уписан као власник некретнина са 1/1 и да се након тога може сачинити уговор о доживотном издржавању. Да су ове тврдње свједока тачне, произлази и из садржаја предметног уговора у којем је у тачки I наведено да је то „привремени уговор“. То произлази и из образложења пресуде Окружног суда у Добоју број П-1024/68 од 16.02.1970. године у којој је на првој страници наведено: „у уговору о доживотном издржавању стављено је да се ради о привременом уговору, јер је пок. З. хтјела на њега (мисли се на предника

тужитеља) да преведе у земљишним књигама некретнине које му даје, док среди земљишно књижно стање тј. док се проведе оставинска расправа иза умрлог Ј. Г. и док некретнине не пређу на њено име. Мислили су да закључе други уговор о доживотном издржавању, а прије сређивања земљишно књижно стања З. Г. је умрла...“.

Према томе, чињеница и околност да је предник тужитеља био правно необразован није га ослобађала обавезе да поступак састављања и овјере уговора о доживотном издржавању покрене на законом прописани начин, јер „незнање шкоди“. Његово обраћање тадашњем предсједнику Среског суда у Теслићу, с обзиром на напријед наведено, нема карактер обраћања суду и њихови разговори и евентуални савјети предсједника суда, код оваквог стања ствари, били су у сфери приватности, која не везује суд, па не ради се о односу странке и суда, који се у конкретном случају морао покренути писменим приједлогом предника тужитеља (као предлагача) и провести у складу са законом, у ком случају би се радило о односу суда и странке.

Чињеница да се тужитељ обратио службеном лицу суда Л. Б. са састављеним текстом уговора и да је он овјерио потписе уговорних страна на предметном уговору, под бројем Ов-435/64 дана 23.11.1964. године такође говори да овдје није покренут ванпарнични поступак за састављање и овјеравање уговора о доживотном издржавању јер је овјера потписа уговорних страна уписана у уписник овјере потписа и рукописа који се води код суда под ознаком „Ов“.

Тужитељи не могу основано тражити накнаду предметне штете од тужене ни по основу поступања службеног лица суда – Л. Б., који је извршио овјеру потписа уговарача на предметном уговору, јер је он у конкретном случају поступио као и у свим другим случајевима овјере потписа уговорних страна, а није обавеза службеног лица суда да пружа правне савјете преднику тужитеља о поступку састављања и овјере уговора о доживотном издржавању (чак и да му је то било познато, а није му морало бити познато) јер је предник тужитеља морао поступати у складу са начелима прописаним за ванпарнични поступак за ову врсту ванпарничног поступка (састављање и овјеравање исправа код суда), што он није учинио. С обзиром на наведено, ни околност да су уговори о доживотном издржавању у спорном периоду овјеравани код истог суда на исти начин, према правилима о овјери потписа и рукописа, не доприноси другачијем исходу овог спора.

Према изложеном, тужитељи, на којима је терет доказивања ове одлучне чињенице (члан 7. став 1. ЗПП, члан 102. став 1. и члан 123. став 1. истог закона), изведеним доказима нису доказали постојање противправне радње суда, као једне од претпоставки за одговорност тужене за предметну штету.

Нижестепени судови су, према томе, на правилно и потпуно утврђено чињенично стање погрешно примијенили материјално право када су усвојили тужбени захтјев тужитеља.

Зато је ревизија тужене уважена и нижестепене пресуде преиначене тако што је одлучено као у изреци (члан 250. став 1. ЗПП).

Странка која у цјелини изгуби парницу (овдје тужитељи) дужна је да противној страни (тужена) накнади трошкове парничног поступка - члан 368. ст. 1. ЗПП.

Опредијељеним захтјевом постављеним на главној расправи тужена је затражила накнаду трошкова парничног поступка у укупном износу од 2.100,00 КМ и то на име предузимања правних радњи - заступање на три рочишта. Из садржаја списа у овом предмету произлази да је законски заступник тужене ову радњу у име тужене предузео на рочиштима одржаним дана 29.08.2007. године, 29.10.2007. године и 26.12.2007. године, па туженој припада накнада трошкова парничног поступка у наведеном износу по Тар. бр. 2 Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник Републике Српске“, број 68/05). Из ових разлога а на основу одредби члана 386. став 1. ЗПП и чланова 387. став 1., 397. став 2. и 395. истог закона, о захтјеву тужене за накнаду трошкова парничног поступка одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Биљана Томић

За тачност отправака овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић